
Умови та безпека праці в умовах епідеміологічних обмежень 2020

УДК 331.5+004

Азьмук Н. А.

к.е.н, доцент, заступник директора,
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СФЕРИ ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Складним викликом для світової економіки стала пандемія коронавірусного захворювання (COVID — 19), яка спричинила зниження економічної активності бізнесу.

До негативних наслідків у соціально-трудовій сфері, спричинених впливом пандемії, слід віднести: зростання рівня безробіття, приховане безробіття (відпустки без збереження заробітної плати), зниження економічної активності самозайнятих осіб, зростання цифрового розриву між дистанційними працівниками, падіння рівня соціального захисту, збідніння населення та погіршення якості людського капіталу внаслідок втрати кваліфікації частиною робочої сили.

За даними шостої редакції звіту МОП «COVID-19 та світ праці» дохід від праці у світі (заробітна плата для найманих працівників і частина доходу для самозайнятих) зменшився на 10,7 % протягом перших трьох кварталів 2020 р. у порівнянні з відповідним періодом у 2019 р. У цілому, глобальні втрати трудових доходів протягом перших трьох кварталів 2020 р. складатимуть 3,5 трлн дол. США (за ринковим курсом 2019 р.), що еквівалентно 5,5 % світового ВВП за перші три квартали 2019 р. [1].

Негативний вплив пандемії на економічний розвиток певним чином згладжуються процесами цифровізації економіки. Звісно, йдеться поки що про окремі види економічної діяльності, зокрема торгівлю, послуги тощо. Водночас за певного рівня роботизації підприємств дана теза стає можливою і для сфери виробництва. Зауважимо, що підприємства, які встигли оцифрувати свої

бізнес-процеси та роботизувати виробничі процеси до початку пандемії, понесли значно менше втрати, а ніж ті, що знаходяться на початковому етапі цифрової трансформації.

Доцільно припустити, що пандемія на COVID-19 може стати каталізатором прискорення цифрової трансформації трудової сфери та поширення цифрової зайнятості зокрема. Це підтверджують такі положення:

- по-перше, запровадження карантинних обмежень в багатьох країнах, зокрема в Україні, сприяє переведенню зайнятості в цифровий формат. Власники бізнесу за умов карантину розглядають цей формат як єдину можливість забезпечення часткової дієздатності бізнесу та мінімізації втрат;

- по-друге, пандемія зумовлює скорочення обсягу виробництва та / або надання послуг підприємствами. За умов рецесії економіки зайнятість у цифровій формі доцільно розглядати як дієвий чинник зниження собівартості продукції або послуг шляхом зменшення витрат на оренду, утримання приміщень, оплати комунальних платежів разом зі скороченням соціальних виплат працівникам;

- по-третє, цифровізація зайнятості відбувається на тлі зміною технологічних укладів економіки, ознакою якого є розвиток цифрових трудових платформ. Останні виконують роль цифрових майданчиків, які характеризуються зручними інструментами пошуку, забезпеченням попиту на трудові послуги відповідними пропозиціями, жорстким дотриманням внутрішньо платформних правил і процедур. Поряд з цим, слід відзначити, що їх розвиток супроводжується перенесенням вад національних ринків праці та їх масштабуванням у глобальному вимірі. Зокрема, поширення в цифровому сегменті прихованої дискримінації за віком, статтю, країною проживання виконавця, перенесення неформальної зайнятості в цифровий простір. Це вимагає дослідження процесів цифровізації у трудовій сфері та негайного нормативно-правового врегулювання.

Вплив пандемії на світову економіку та соціально-трудова сферу зокрема потребує переосмислення та формування нової системи ціннісних орієнтирів. Ми цілком погоджуємося з висновками Г. П. Коршунова про трансформацію цінностей в умовах пандемії у системі координат за такими полюсами: глобалізація — глоколізація, конвеєр — крафт (одиничний виріб, ручне виробництво) [2]. Запропонований перелік в умовах діджиталізації економіки доцільно доповнити такими системами: цифрова — поза цифрова діяльність; рутинна — креативна / інноваційна економічна діяльність. На нашу думку, зміна ціннісних орієнтирів у зазначених системах стане поштовхом для поширення ще одного

процесу у соціально-трудовій сфері — цифрової трудової міграції. Характерними ознаками останньої є:

— суб'єктами цифрової трудової міграції виступають носії інтелектуального людського капіталу;

— обумовлена формуванням і розвитком цифрового сегменту ринку праці;

— не пов'язана зі зміною місця постійного проживання, оскільки надання послуг здійснюється дистанційно у цифровому форматі;

— відмінність від експорту цифрових послуг полягає в укладанні трудового договору (угоди) та оплатою відповідних податкових зобов'язань.

У цілому, в умовах обмежень, спричинених пандемією цифровізація трудової сфери дає поштовх для розвитку цифрового типу зайнятості, поширенню трудових платформ і цифрової трудової міграції.

Список літератури

1. COVID-19 and world of work: Impacts and responses. International Labour Office. Monitor 6th edition 2020. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---act_emp/documents/publication/wcms_759326.pdf

2. Коршунов Г. П. Пандемия и цифровизация: опыт социологического анамнеза. Журнал Белорусского государственного университета. Социология. 2020. № 2. С. 88—91. <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/248192/1/88-91.pdf>

УДК 331.1

Волобоєва І. О.

кандидат економічних наук, доцент
кафедри управління персоналом та економіки праці
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Поточний спалах пандемії коронавірусу (COVID-19) змінив ситуацію у всьому світі. Всесвітня організація охорони здоров'я